ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

បច្ចេកទេស ដាំដំណាំ សណ្តែកសៀង

រៀបចំដោយៈ

នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម សហការជាមួយ

នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពដោយៈ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

ឆ្នាំ២០១៨

សៀវភៅ

ស្ដីពី

ដំណាំសណ្ដែកសៀង

រៀបចំដោយ

នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម សហការជាមួយ

នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន ២០០០ ច្បាប់

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពដោយ: ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

រក្សាសិទ្ធដោយ: នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

សមាសភាពចូលរួមចំណែកផលិតសៀវភៅ
ស្តីពីបច្ចេកទេសដាំដំណាំសណ្តែកសៀង

I. ទីប្រឹក្សាផ្តល់យោបល់:

១. បណ្ឌិត	**ហ៊ាន វណ្ណាហាន**	អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម
២. បណ្ឌិត	**ម៉ៅ មិនា**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម
៣. លោក	**ខាន់ សំបាន**	នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម
៤. លោក	**ប៉ែន វុទ្ធី**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

II. អ្នករៀបរៀង:

១. លោក	**ផាន ទូច**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

III. អ្នកស្រាវជ្រាវ:

ក្រុមអ្នកបច្ចេកទេសដំណាំបន្លែស្ថានីយ៍ពិសោធន៍ពូជបន្លែក្បាលកោះ

IV. ក្រុមការងារត្រួតពិនិត្យ និងកែសម្រួល:

១. លោក	**គឹម ដារ៉ា**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម
២. លោក	**យិន ច័ន្ទសុធី**	នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម
៣. លោក	**លី ចំរើន**	នាយកដ្ឋានដំណាំឧស្សាហកម្ម
៤. លោក	**ជឹម ចាន់ណា**	នាយកដ្ឋានការពារដំណាំ អនាម័យ និងភូតគាមអនាម័យ
៥. លោក	**ហុង ទ្រី**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម
៦. លោក	**ឈុន សុភ័ក្ត្រ**	នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម ។

មាតិកា   ទំព័រ

I. សេចក្តីផ្តើម..១
ក. ស្ថានភាពដំណាំសណ្តែកសៀងនៅលើពិភពលោក.......................១
ខ. ស្ថានភាពដំណាំសណ្តែកសៀងនៅកម្ពុជា.................................៣
II. អត្ថប្រយោជន៍ដំណាំសណ្តែកសៀង..៣
III. បច្ចេកទេសដាំដុះ..៥
១. ការជ្រើសរើសពូជ...៥
២. លក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុ ៧
៣. ការជ្រើសរើស និងរៀបចំដី..៧
៤. ការដាំដុះ...៨
៥. ការស្រោចស្រព...១១
៦. ការជ្រួយដី...១២
IV. អំពីជំងឺ និងសត្វល្អិត...១៥
១. ប្រភេទជំងឺសំខាន់ៗលើដំណាំសណ្តែកសៀង...............................១៥
២. អំពីសត្វល្អិតសំខាន់ៗលើដំណាំសណ្តែកសៀង......................... ១៦
V. ការប្រមូលផល..២៥
១. របៀបប្រមូលផល..២៦
២. របៀបប្រមូលផលពូជ..២៦

I. សេចក្តីផ្តើម

ដំណាំសណ្តែកសៀង (Glycine max) គឺជាដំណាំមានសារៈសំខាន់មួយ ក្នុងចំណោមដំណាំជាច្រើនមុខទៀត ដំណាំនេះមានតម្លៃខ្ពស់ក្នុងលំដាប់ពិភពលោក វាមិនគ្រាន់តែជារុក្ខជាតិសម្រាប់ចម្រាញ់យកប្រេងតែប៉ុណ្ណោះទេ ហើយថែមទាំងជាដំណាំសម្រាប់ចំណីសត្វ ចំណីត្រី លើសពីនេះទៀត វាក៏ជាប្រភពផ្តល់ប្រូតេអ៊ីន សម្រាប់ជាម្ហូបអាហាររបស់មនុស្សជាតិ ហើយក៏អាចយកវាទៅប្រើប្រាស់ជាគ្រឿងចំហេះ (Biofuel)។

សណ្តែកសៀងប្រភេទនេះស្ថិតនៅក្នុងគ្រួសារ Legumino Sae ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រថា Glycinemax Merre និងឈ្មោះធម្មតា Soy Bean។

ក. ស្ថានភាពដំណាំសណ្តែកសៀងនៅលើពិភពលោក

សណ្តែកសៀង ជាប្រភេទដំណាំ ដែលមានអាយុចំណាស់ជាងគេ ក្នុងចំណោមដំណាំជាច្រើនប្រភេទ នៃគ្រួសារតែមួយ។ តាមបុរេប្រវត្តិបានឱ្យដឹងថា វាមានប្រភពនៅក្នុងតំបន់ខាងកើត នៃភូមិភាគខាងជើងប្រទេសចិន ហើយត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ នៅតំបន់នោះ ជាង១០០០ឆ្នាំ មុនគ្រឹស្តរាជ។ ក្រោយមកនៅឆ្នាំ ៧១២ វាត្រូវបាន រីករាលដាលដល់តំបន់ អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិច និងនៅឆ្នាំ១៧៦៥ លោក Samuel Bowen បានណែនាំឱ្យដាំដុះនិងប្រើប្រាស់នៅក្នុងទ្វីបអាមេរិច ។

ផលិតផលសណ្តែកសៀង ត្រូវបានគេយកទៅកែច្នៃផលិតចេញជាសម្ភារយ៉ាងច្រើន ទាំងគ្រឿងលម្អ និងផ្នែកម្ហូបអាហារ ព្រមទាំងឱសថ តាមស្ថិតិរយៈពេល ១០ឆ្នាំ ពីឆ្នាំ ១៩៨៤ – ១៩៩៤ (FAO) ២៧ ប្រទេសក្នុងតំបន់អាស៊ីខាងកើត មានផ្ទៃដីសរុប១៦.៧៦៣.០០០ ហ.ត ក្នុងនោះមានការកើនឡើងចំនួន៥.១% ធៀបទៅនឹងឆ្នាំ ១៩៨៤ ។ ចំពោះផលិតផលសរុបមាន ២២.៥៥៧.០០០ តោន មានកំណើន ៤,៩%។ ក្នុងនោះដែរផ្ទៃដី ផលិតកម្មលើពិភពលោកមានចំនួន ៥៥.៧៩១.០០០ ហ.ត ផលិតផលទទួលបានមានចំនួន ១១៣.៩៩០.០០០ តោន មានអត្រាកំណើន២,៧% ។

ដំណាំសណ្តែកសៀង មានសារៈសំខាន់បំផុតសម្រាប់មនុស្ស និងសត្វ ដោយសារ សណ្តែកសៀងគេអាចកែច្នៃធ្វើជាអាហារ បានច្រើនប្រភេទដូចជា សៀង ទឹកស៊ីអីវ ទឹកសណ្តែក តៅហ៊ូ ពពុះសណ្តែក និងអាហារផ្សេងៗ។

ក្រៅពីនោះផលិតផលសណ្តែកសៀង គេអាចកែច្នៃធ្វើជាប្រេងសណ្តែក និងម្សៅ មិនតែប៉ុណ្ណោះ សណ្តែកសៀងគេអាចបញ្ចូលទៅក្នុងរោងចក្រធ្វើជាសាប៊ូបានទៀតផង។ដើមសណ្តែកសៀងអាចយកមកធ្វើជាចំណីសត្វពាហនៈ ហើយក៏អាចយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការកែលម្អគុណភាពដី។

ផលិតកម្មដំណាំសណ្តែកសៀងប្រចាំឆ្នាំ លើពិភពលោក បានកើនឡើងប្រមាណ ៤,៦% ពីឆ្នាំ១៩៦១ ដល់ឆ្នាំ ២០០៧ វាបានកើនមធ្យមភាគប្រចាំឆ្នាំប្រមាណ ២១៧,៦ លានតោនក្នុងឆ្នាំ២០០៥ ដល់ឆ្នាំ២០០៧ ។

តាមការវិភាគរបស់ វិទ្យាស្ថានដំណាំបន្លែ អាស៊ី (AVRDC) និង វិទ្យាស្ថានអន្តរជាតិស្តីពីដំណាំ Legum ICRISAT ឥណ្ឌា បានរកឃើញសារធាតុចិញ្ចឹម ក្នុងទម្ងន់ ១០០ក្រាម គ្រាប់សណ្តែកសៀងស្ងួត អាចមានសារធាតុចិញ្ចឹមៈ

ទម្ងន់១០០g	ជាតិទឹក	ប្រូតេអ៊ីន	ប្រេង	កាបូនអ៊ីដ្រាត	សសៃ	ជាតិផេះ
	g	g	g	g	g	g
	១០	៣៥	១៨	៣២	៤	៥

ខ. ស្ថានភាពដំណាំសណ្តែកសៀងនៅប្រទេសកម្ពុជា

ដំណាំនេះត្រូវបាននាំចូលមកដាំនៅប្រទេសកម្ពុជា នៅឆ្នាំ១៩០០ ហើយត្រូវបានដាំនៅតាមតំបន់មាត់ច្រាំងទន្លេមេគង្គ បន្ទាប់មកបានរីកសាយភាយទៅដល់ភូមិភាគតំបន់ខ្ពង់រាបដីក្រហម ដីឡាបាសៀក ខេត្តកំពង់ចាម។ ក្រៅពីនេះក៏មានដាំនៅខេត្តបាត់ដំបង ប៉ៃលិន រតនៈគិរី និងខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ល។ នៅឆ្នាំ២០០៣-២០០៤ ដំណាំសណ្តែកសៀង បានដាំច្រើនជាងគេនៅខេត្តកំពង់ចាម ដែលទិន្នផលជាមធ្យម ០,៩១ តោនក្នុង១ហិកតា។ បន្ទាប់មកនៅខេត្តបាត់ដំបង ទទួលបានទិន្នផលជាមធ្យមរហូតដល់១,៨៦៣តោនក្នុង១ហិកតា។

តារាងទិន្នផល ផ្ទៃដី និងទិន្នផលដំណាំសណ្តែកសៀងពីឆ្នាំ ២០១៥-២០១៧

ឆ្នាំ	២០១៥	២០១៦	២០១៧
ផ្ទៃដីប្រមូលផល(ហ.ត)	៦៦៦០៦	៤២៦៥៣	៤១៩៤១
បរិមាណផល(តោន)	៩៦៩៤២	៧១០០៥	៧៣២៨៨
ទិន្នផល(តោន/ហ.ត)	១,៤៦	១,៦៦	១,៧៥

ក្រាហ្វិកផ្ទៃដីប្រមូលផល ទិន្នផលដំណាំសណ្តែកសៀង ២០១៥

ក្រាហ្វិកផ្ទៃដីប្រមូលផល ទិន្នផលដំណាំសណ្តែកសៀង ២០១៦

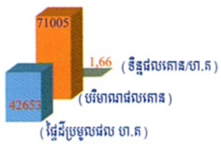

ក្រាហ្វិកផ្ទៃដីប្រមូលផល ទិន្នផលដំណាំសណ្តែកសៀង ២០១៧

II. អត្ថប្រយោជន៍ដំណាំសណ្តែកសៀង

- ការទទួលទានសណ្តែកសៀង កាត់បន្ថយការរលាកពោះវៀន
- ការបន្ថែមសណ្តែកសៀង ទៅក្នុងរបបអាហារ អាចកាត់បន្ថយរោគសញ្ញាឈឺចាប់នៃជំងឺរលាកពោះវៀន (IBD) ។

ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវបានរកឃើញថា ការបន្ថែមអាហារប្រភេទសណ្តែកទៅក្នុងអាហាររបស់អ្នកជំងឺ អាចធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវរោគសញ្ញានៃការស្រេក

ទម្ងន់ ។

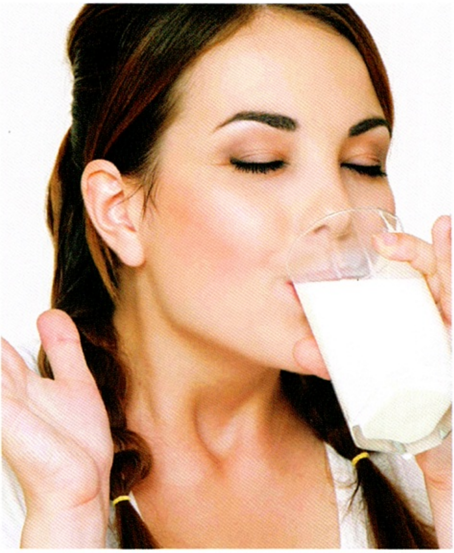

ក្រៅពីផលិតផលសាច់ផ្សេងៗ សណ្ដែកសៀងក៏បានផ្ដល់អាស៊ីតអាមីណូដែលអ្នកត្រូវការផងដែរ។ ដែលអាស៊ីតអាមីណូនេះ អាចជួយជួសជុល និងថែរក្សាសាច់ដុំ។ សាច់ដែលបានកែច្នៃចេញពីសណ្ដែកសៀងគឺល្អសម្រាប់អ្នកតមសាច់ក៏ដូចជាអ្នកដែលចង់កំណត់ការទទួលទានសាច់ ដើម្បីជៀសវាងជាតិខ្លាញ់ និងកូលេស្តេរ៉ុល cholesterol (ខ្លាញ់អាក្រក់ក្នុងសរសៃឈាម)អាចធ្វើឱ្យរាំងស្ទះសរសៃឈាមអារទែ។ ការប្រើប្រាស់សណ្ដែកសៀង បង្កើនបរិមាណកូលេស្តេរ៉ុល cholesterol (ខ្លាញ់ក្នុងសរសៃឈាម) ល្អ ទោះបីវាមានជាតិខ្លាញ់តិចតួចក្នុងសណ្ដែកសៀងក៏ដោយ ក៏វាមិនបំផ្លាញដល់សុខភាពបេះដូងយើងឡើយ។

ផលប្រយោជន៍ ទាំង ៩យ៉ាងរបស់ សណ្តែកសៀង៖

- រក្សាលំនឹងក្នុងខ្លួន
- ជំនួសទឹកដោះគោបាន
- សម្បូរកាល់ស្យូម
- សម្បូរប្រូតេអ៊ីន

- គ្មានកូឡេស្តេរ៉ុល (cholesterol) ខ្លាញ់អាក្រក់ក្នុងសរសៃឈាម
- ប្រភពនៃសារធាតុធាត់
- សម្បូរជាតិដែក
- កាត់បន្ថយកម្តៅ
- ជួយសម្រកទម្ងន់

III. **បច្ចេកទេសដាំដុះ** Cultivation

១. ការជ្រើសរើសពូជ

ការជ្រើសរើសពូជជាកត្តាមួយយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការជួយឱ្យទទួលបានទិន្នផលខ្ពស់ ដូចនេះយើងត្រូវធ្វើការជ្រើសរើសពូជឱ្យបានល្អមុនពេលដាំ ដោយអនុវត្តតាមបច្ចេកទេស។

- ពូជលូតលាស់កំណត់ : ភាគច្រើន អាយុកាលលូតលាស់ខ្លី បែកមែកមធ្យមកំពស់ដើមពី ៤៥–៧០ស.ម ថ្នាំងញឹក ផ្លែនៅតាមថ្នាំងនៃដើម ច្រើនជាងមែក ដើមរឹងមិនដួល ទុំមិនប្រេះជ្រុះគ្រាប់ ។

- ពូជលូតលាស់មិនកំណត់ : ភាគច្រើនពូជអាយុកាលវែងបែកមែកច្រើន ថ្នាំងវង្វើល ស្លឹកធំ ដើមខ្ពស់ លក្ខណៈជាវល្លិ៍ ផ្លែច្រើននៅតាមមែកហើយវង្វើល។

ពូជសណ្តែកសៀងចែកចេញជា៣ប្រភេទដូចជា ពូជស្រាលអាយុពី៨០-៨៥ថ្ងៃ ពូជកណ្តាលពីអាយុពី៨៥-១២០ថ្ងៃ និងពូជធ្ងន់អាយុពី ១៥០ថ្ងៃឡើងទៅ ការជ្រើសរើសពូជសណ្តែកសៀង សម្រាប់ដាំដុះនៅប្រទេសកម្ពុជាយើងគឺច្រើនជាប្រភេទពូជស្រាល និងកណ្តាលហើយមានលក្ខណ:សម្បត្តិដូចជាធន់ទ្រាំជំងឺសត្វល្អិត ដើមទាប លូតលាស់កំណត់ ផ្លែច្រើន ពេលទុំមិនផ្ទុះផ្លែជ្រុះគ្រាប់ មិនដួលដើមគ្រាប់ធំថ្លោស ពោលគឺពេញនិយមនៅលើទីផ្សារ ជាពិសេសគឺមានគ្រាប់ច្រើនក្នុងមួយផ្លែៗពី ២-៣ គ្រាប់ ។ ជាធម្មតាក្នុង១០០គ្រាប់មានទម្ងន់ពី៥-៧០ក្រាម ប៉ុន្តែសមស្របក្នុងទីផ្សារគឺទម្ងន់ ២០-៣៥ក្រាម ក្នុង១០០គ្រាប់។ ក្នុងនោះដែរកាលណា ១០០គ្រាប់ទម្ងន់លើសពី ៣០ក្រាម គេចាត់បញ្ចូលទៅក្នុងគ្រាប់ធំ។ ស្ថានីយ៍ក្បាលកោះបានរកឃើញពូជថ្មី២គឺDT ៨៤ និងAGS ៧៣ ដែរ។ ចំណែកការផលិតពូជដំណាំតំបន់ដីខ្ពង់រាបពីមុនមានដូចជាពូជ អាស្កា B ៣០-៣៩។